

SOLIDARIDAD DE TRABAJADOS VASCOS

EUSKAL LANGILLEEN ALAKARTEA (E.L.A.)

(GASTEIZ'EN 1930)

Gasteiz'ko langilleak onelan banatuta egoazan sindikatoetan 1930n. urtean: UGT-1500, CNT-1000, Solidaridad 1 500, katolikuen gizarte-etxeak 500.

1931n. urtean, urrillean batu giñan batzokian 47 langille eta egin gendun gure taldearen Solidaridad de Trabajadores Vascos edo Eusko Langilleen alkarte (ELA) ren araudia eta arduradunak izendatu be bai.

Gauza bat bai lortu gendun gasteiztarren pozerako: oker-bidez egiten ziran lan-izteak edo uelgak kentzea. Gu barik ezer be ezin egin leikeen besteak. Ba-geunkan indarra! Eta ori, lortzeagaz asko irabazi eban gure alkargo edo sindikatoak eta 1932n. urtean 2000 bazkide eukitera eldu giñan.

Ekintza ederrak bete genduzan Maeztu'n, Añana'ko Gatzaga'n, Errioxa'ko Villabueba'n, El Ciego'n, Araia'n, Agurain'en, Kanpetzu'n, Pobes'en, Laudio'n, Amurrio'n, La Guardia'n, Murgia'n, Gasteiz'ko Ajuria lantegia'n... Ajuria lantegia'n, esaterako, sendiari dagokion lantaria, irabazietan partaide izatea, jai guztiak jai egitea... lortu gendun. Eleiz irakatsietan agertzen ziran aurre-rapen guztiak ezarten alegindu gintzazan.

Edozer egiteko beste alkargo guztiak gugaz kontau bear eben. 1936n. urtean astebeteko lan-iztea eratu gendun eta bota ebezan langilleak barriro artzea be lortu zan. Umeentzat euskal eskola kristiñaua (Ikastolea?) be sortu gendun eta 60 ume geunkazan.

Baserritarren alde be jokatu gendun salerosketak alkartuta egiteko, ongariak batera erosteko, lanabesak merke lortzeko eta kutxen mailleagoak eskuratzeko...

Karlistak be sortu eben 1934n. urtean "Nekazarien eta aberedunen alkarte" baiña ez eban izan urtebeteko bizia be.

Solidariaok batzar bat egin gendun Donostia'n 1936-07-19'an. Neu joan nintzan arabarren izenean. Oraindiño ez geunkan guda sortu-barriaren barri aundirik, arik eta danbadak entzuten asi-arte.

Gasteiz'en eskoitarrak arro agiri ziran: Irabazten ebenean, batzokiak kendu egingo ebezan, abertzaleen ondasunak eskuratu, abertzaleak erbesteratu, Gotzaiña be erbesteratu, abade abertzaleak Extrenadura ta Andaluzia'ra bialduko ebezan, seminarioa itxi...

Eusko jaurlaritzaz sortu zanean, zemendian, solidarioak gudara sartu barik gengoan eta erabagita egoan batalloiak politikako alderdietatik aterako zirala, baiña beste sindikatoak orretara sartuta ikusi genduzalean, guk, solidarioak, be iru batalloi eratu genduzan, bi fusildunak

eta bat zapadore edo lur-eragilleena. "Eusko Langillea" eta "Landeya" aldizkariak argitaratzen asi giñan.

Guda asi zanean 40 000 bazkide giñan ordaintzen gendunak, guztiz 60 000. Lantegietan gudarako izkilluak gertatzen gau ta egun egiten gendun lan.

Uztaillaren 21n. egunean Irujo'ren agindua artu neban Martires'era joateko eta gero Bergara'ra ta Arrasate'ra be joan nintzan baituta egozanai laguntzeko. Eibar'era be bai osaba-izekoak ikusteko. Bergara'ko alkateak nik Martires'en taldea sortzea nai eban. Euskal-zaleen etxetik urten eta "Gure etxea" idegi gendun. Gorriak abadea baitu nai izan eben gure aurkako eritxiak eukazalako, baiña ez neban itzi ori egiten. Abadeak bere burua gaiso egin eban, baiña atera gendun bere etxetik gutzat mezea egiteko.

Andin Elgeta'ra, Elorrio'ra, ta Durango'ra joan giñan 80 gizon. Emen gengoan lenengo bonbaketa egin ebenean. 17 il ziran.

Durango'ko espetxean eskoitarrak egozan baiña abertzaleak ziran zaintzaille. 25 il ebezan gorriak itaunketa egiteko daroezala esanda. Bombaketak beti eukiten eben olako ondorena. Abertzaleok zaindu genduzan lekaimeak eta francotarrak ziranen sendiak be bai. Neuk be amar gau egin nebazan olakoak zaintzen Barrutieta sendiaren etxean.

Durango'tik Bilbao'ra joan nintzan solidarioen idazkari.

Irujo'k dei egin euskun, bera ministroa zan lez, baste ministroakaz batera jokatzeko, alkartuta Rusia'ra joan geintezan, eta joan be egin giñan,, baiña bigarrenez deitu euskunean atxaki bat ipiñita, ezetza emon geuntsen. Rusia'ren jokabidea ez jakun atsegin.

Bilbao'tik urten eta gero gure zeregiñak oneik izan ziran: Gure iru batalloiak batu, solidario zaurituak osatu, arduradunak erbestera baidu eta gure erakundearen alde ekin.

Agustuaren 22n. egunean solidario guztioi agindu euskuen Laredo'ra joateko eta orrelan egin gendun. 24n. egunean Santoña'ra joateko esan euskuen andik erbestera urtengo gendula-ta, baiña 17 baiño ez ebezan artu.

Julio Valdivielso'k

Biarritz'en izenpetu eban agiri au eta Barandiaran'ek batu ebazan 136 agirien artean dago (1937-11-22)

Olazar'tar Martin'ek